ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

1

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

(تارىخىي رومان)

1

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

苏醒了的大地(1)：维吾尔文/ 阿布都热依木·吾铁库尔著，—2 版。—乌鲁木齐:新疆人民出版社，2000. 7（2008.4 重印）
ISBN 978—7—228—00732—5

Ⅰ.苏… Ⅱ.阿… Ⅲ.长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2000）第 30779 号

责任编辑	阿不都热合曼·艾白
编　　辑	阿不都瓦力·海力帕提，苏力坦·阿西木
责任校对	古丽夏尔·尼格买提
封面设计	艾克拜尔·萨力
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	(0991)2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮　　编	830001
印　　刷	新疆新华印刷厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	14.375
版　　次	2000 年 7 月第 2 版
印　　次	2008 年 4 月第 3 次印刷
印　　数	5001—10,000
定　　价	35.00 元

مۇھەررىردىن

تارىخىي رومان «ئويغانغان زېمىن»دا 30 - يىللارنىڭ بېشىدىكى قۇمۇل دېھقانلار قوزغىلىڭىنىڭ باشلىنىشى، راۋاجى ۋە ئاقىۋىتىدىن تارتىپ تاكى 40 - يىللار ئوتتۇرىسىدا ئىلى ۋادىسىدا «ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى» پارتلىغانغا قەدەر بولغان ئۇزۇن ۋە مۇرەككەپ بىر تارىخىي دەۋر ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغان.

تارىخىي ۋەقەلەر تېما قىلىنغان رومانلاردا شۇ ۋەقەلەر يۈز بەرگەن دەۋرنى ئەينەن ئەكس ئەتتۈرۈش زۆرۈر بولغانلىقتىن، شۇ دەۋر كىشىلىرىنىڭ تۇرمۇش، ئۆرپ - ئادەت، دۇنياقاراش، پىكىر - ئىدىيە، ئېتىقاد ۋە سۆزلەش ئۇسۇللىرىنىمۇ چىنلىق بىلەن سۈرەتلەپ بېرىشكە توغرا كېلىدۇ. روماندا ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغان تارىخىي دەۋردە شىنجاڭدىكى بەزى يەر ۋە مىللەتلەرنىڭ نامى بۈگۈنكىدىن باشقىچە ئاتىلاتتى. مەسىلەن، ھازىرقى جەنۇبىي شىنجاڭ رايونى «ئالتەشەھەر» دەپ ئاتالسا، ئەكسىيەتچىلەر پەيدا قىلغان مىللىي ئارازلىق تۈپەيلى ئۇيغۇرلارنى «چەنتۇ»، خەنزۇلارنى «خىتاي»، خۇيزۇلارنى «تۇڭگان»، موڭغۇللارنى «قالماق» دەپ ئاتاش ئادەت ئىدى. بىر قىسىم كىشىلەر ئارىسىدا، ئىسلام دىنىدا بولمىغانلارنى «كاپىر» دەپ ئاتاشمۇ بار ئىدى. بۇ روماندا ئەنە شۇنداق ئادەت خاراكتېرلىك ئاتاش ئەينەن ئېلىنغان، جۈملىدىن، بەزى سەلبىي ئوبرازلارنىڭ ئۆزىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان خاتا كۆزقاراش ۋە پىكىر - مۇلاھىزىلىرىمۇ تارىخىي نۇقتىدىن ئەينەن ئەكس ئەتتۈرۈلگەن.

ھۆرمەتلىك كىتابخانلارنىڭ بۇ مەسىلىلەرنى توغرا چۈشىنىپ، ئۇنىڭغا تەنقىدىي قاراشلىرىنى ئۈمىد قىلىمىز.

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب ياڭ زىخشىننىڭ ئۆلۈمى 1

ئىككىنچى باب ناتونۇش كىشى 22

ئۈچىنچى باب «ئۆي قاپلىنى» 46

تۆتىنچى باب كۆشەندە 92

بەشىنچى باب كىم ئەيىبلىك 118

ئالتىنچى باب پىچاق سۆڭەككە يەتكەندە 138

يەتتىنچى باب قاپلان ئۆز ماكانىنى تاپتى 179

سەككىزىنچى باب قان بىلەن تۇگىگەن ئەلچىلىك 195

توققۇزىنچى باب قەبرىستانلىقتىكى پاجىئە 221

ئونىنچى باب ساتقۇن 229

ئون بىرىنچى باب بالا سەركەردە 243

ئون ئىككىنچى باب غەزەپ 256

ئون ئۈچىنچى باب يولدا قوشۇلغان ھەمراھ 268

ئون تۆتىنچى باب ئەتىكى كۈن نېمە بىلەن باشلىنار كىن ... 285

ئون بەشىنچى باب پىداكار مەھبۇبە 293

ئون ئالتىنچى باب باش ئەگمەس تاغلار 306

ئون يەتتىنچى باب يالقۇنتاغ ئېتىكىدە بوران 366

ئون سەككىزىنچى باب كۈتۈلمىگەن ئاقىۋەت 406

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بىرىنچى باب

ياڭ زېڭشىننىڭ ئۆلۈمى

بۇ بەگلەر ئەۋى ئاتى قارشى تۇرۇر ،
بۇ قارشى ئىچىندەكى قارشى تۇرۇر[1] .

— «قۇتادغۇ بىلىك»تىن

1

مىلادىيە 1928 - يىل ياز كۈنلىرىنىڭ بىرى ، چوغدەك يېلىنجاپ تۇرغان ئىيۇل قۇياشى قىيامدىن قايرىلىپ پەسكە ئېڭىشكەن چاغ .

ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى نەنلياڭ مەھەللىسىگە جايلاشقان گۈلزارلىق ھويلىنىڭ جىگەر رەڭ سىرلانغان دەرۋازىسى ئالدىدا بىر جۈپ بوز ئارغىماق قوشۇلغان كونىراق بىر پەيتۇن تۇراتتى . ئارغىماقلار پات - پاتلا قۇيرۇقلىرىنى شىپاڭلىتىپ قوياتتى . سېرىق ساقىلىغا ئاق سانجىلغان ھارۋىكەش پەيتۇندا يانپاشلىغان پېتى ھويلا تېمىدىن كوچىغا چىقىپ تۇرغان قارىياغاچ شاخلىرىنىڭ سايىسىدا مۈگدەپ ياتاتتى . ھويلىنىڭ تۆر تەرىپىدىكى پېشايۋانلىق ئۆيلەردىن بىرىنىڭ ھاۋا رەڭ پەردە تارتىلغان دېرىزىلىرى ئوچۇق تۇراتتى . كىتاب ئىشكاپلىرى ، رەسىم - خەرىتە ، ئۈستەل ۋە يۇمشاق ئورۇندۇقلار

① بۇ بەگ (ھۆكۈمدار)لار تۇرىدىغان ئۆي (ئوردا) «قارشى» دەپ ئاتىلىدۇ ، بۇ ئۆيدىكىلەر ئۆزئارا قارىمۇقارشى بولىدۇ .

بىلەن بېزەلگەن ئەنە شۇ ئۆيدە كىيىم - كېچەك ۋە چىراي - قىياپەتلىرى بىر - بىرىدىن روشەن پەرقلىنىدىغان ئۈچ كىشى تامدا ئېسىقلىق تۇرغان ئەينەك رامكىلىق فوتو سۈرەتكە قاراپ قىزىق پاراڭلىشىپ تۇراتتى .

ئۇلارنىڭ بىرى ئەللىك ياشلار چامىسىدىكى ئوتتۇرا بوي ، ئاق سېرىق ، سەل دۇمچەكرەك كىشى بولۇپ ، ئارقىغا تارالغان شالاڭ چاچلىرى ئۇنىڭ پېشانىسىنى تېخىمۇ كەڭ كۆرسىتىپ تۇراتتى . ئۇ ئوڭ قولىدا نېپىز ، سۇر كاستۇمىنىڭ پېشى بىلەن ئۆزىنى يەلپۈپ ، سول قولىدىكى تاماكا غاڭزىسى بىلەن ئاق سانجىلغان قىسقا بۇرۇتىنى پات - پاتلا قاشلاپ قوياتتى . بۇ كىشى شۇ كۈنلەردە جامائەتچىلىككە تونۇلغان تۇنجى ئۇيغۇر زىيالىيلىرىدىن پېچانلىق تاھىربەگ ئىدى .

يەنە بىرى ، قاپقارا قوي كۆزلىرىدىن تەپەككۇر ئۇچقۇنلىرى چاقناپ تۇرىدىغان بۇغداي ئۆڭلۈك ، قىرىق نەچچە ياشلار چامىسىدىكى كەڭ غوللۇق ، خۇش پىچىم كىشى بولۇپ ، ئۇنىڭ سىپتا قىلىپ يانغا تارالغان قۇندۇزدەك قارا ، قويۇق چاچلىرى ئۆزىگە تولىمۇ ياراشقانىدى . ئۇ قوللىرىنى ناۋات رەڭ چۇچۇنچە كاستۇمىنىڭ يانچۇقلىرىغا سېلىپ كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى . بۇ كىشى شەمەي ، تاشكەنت ، قازان ، موسكۋا ۋە لېنىنگراد قاتارلىق شەھەرلەرگە سودا - تىجارەت بىلەن نۇرغۇن قېتىم بېرىپ كۆزى ئېچىلغان ۋە جامائەت ئوتتۇرىسىدا مەرىپەتپەرۋەرلىكى بىلەن داڭقى چىققان تۇرپان ئاستانىلىك مەخسۇت مۇھىتى ئىدى .

ئۈچىنچىسى ، ئۈستىگە قولتۇقىدىن ئىزمىلىنىدىغان ئۇزۇن كۆكۈچ تاۋار تون ، پۇتىغا قارامتۇل لاتا خەي كىيگەن ئوتتۇرا بوي ، چىرايى سىدامراق كەلگەن ئورۇقراق كىشى بولۇپ ، سول قولى بىلەن شالاڭ بۇرۇتىنى سىلىغان ھالدا ئوڭ قولىدىكى يەلپۈگۈچ بىلەن ئۆزىنى يەلپۈپ تۇراتتى . كۆرۈنۈشىدىن ئەللىك ياشلاردىن ئاشقان بۇ كىشىنىڭ تاقىرلىشىپ قالغان بېشى ئۆزىگە قارىغاندا سەل چوڭدەك كۆرۈنەتتى . بۇ كىشى ئۈرۈمچى ۋىلايىتىنىڭ

ۋالىيسى ، قوشۇمچە جاڭجۇڭ يامۇلىنىڭ ھەربىي ۋە خارجى ئىشلار مەھكىمە باشلىقى پەن ياۋنيەن ئىدى .

پەن ياۋنيەن مانجۇ خانلىقىنىڭ ئاخىرقى يىللىرىدا ياپونىيىدە قانۇنشۇناسلىق بويىچە ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن ، شىنجاڭدىكى يەرلىك سوت سوراقچىلىرى كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقى بولۇپ تەيىنلەنگەن ؛ 1911 ـ يىلىدىكى شىنخەي ئىنقىلابىدىن كېيىن ئىچكىرىگە قايتىپ كېتىپ ، 1918 ـ يىلى ئاقسۇنىڭ ۋالىيلىقىغا تەيىنلىنىپ ، يەنە شىنجاڭغا كەلگەن . بىراق ، ياڭ زېڭشىن «ئوقۇمۇشلۇق كىشىلەر ئاسان گەپكە كىرمەيدۇ ، خەۋپ ـ خەتەر شۇلاردىن كېلىدۇ» دېگەن كونا مەنتىقىسى بويىچە ئۆزىنىڭ سايىسىدىن ئۈركۈپ ، ئۇنى ئاقسۇغا ماڭدۇرماي ، ئۈرۈمچىدە بىر زامان تۇتۇپ تۇرغان ۋە بىيجىڭدىكى ئايغاقچىلىرىدىن : «پەن ياۋنيەن ئاتالمىش ‹ئىلغار پىكىر ئېقىمى›غا مەنسۇپ خەتەرلىك ئۇنسۇر ئىكەن» دېگەن مەلۇماتنى ئالغاندىن كېيىن ، بىر گۇمانى مىڭ بولۇپ ، ئۇنى كۆزگە يېقىن تۇتۇپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۈرۈمچىنىڭ ۋالىيلىقىغا تەيىنلىگەن ھەم ئۇنىڭ ئارقىسىغا ئۇنلىغان قولاقلارنى خۇددى سايىدەك ئەگەشتۈرۈپ قويغانىدى .

دەرۋەقە ، ئارىدىن بىر ـ ئىككى يىل ئۆتەر ـ ئۆتمەي پەن ياۋنيەننىڭ «خەۋپلىك ئۇنسۇر» ئىكەنلىكى ئىسپاتلىنىپ قالىدۇ . ئۇنىڭ : «شىنجاڭغا جۇمھۇرىيەت نۇرى يېتىپ كەلمەپتۇ ، مانجۇ خان ئاغدۇرۇلغان بىلەن ئۇنىڭ خۇنۇك ئەرۋاھى شىنجاڭنى قاراڭغۇ جاڭگالغا ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ . بۇ يەردە نە مائارىپ ، نە مەدەنىيەت ، نە خەلقچىللىقنىڭ قىلچە ئەسىرى يوق ئىكەن . ئىچكىرىدىن چىققان ئەمەلدارلار شىنجاڭغا چۈنتەك توشقۇزۇشقىلا كېلىدىكەن . ئۇلار خۇددى دېھقانلارنىڭ تېرىلغۇ ۋە باغۋارانلىرىنى ۋەيران قىلىپ قورسىقىنى تويدۇرغاندىن كېيىن قومۇشلۇققا كىرىپ كېتىدىغان ياۋا توڭگوزلارغا ئوخشايدىكەن» دېگەن گەپلىرى ياڭ زېڭشىننىڭ قاتتىق چۆچۈتۈپ تاشلايدۇ . بولۇپمۇ ، پەن

ياۋنيەننىڭ بەزى «گوٗمانلىق» ئەمەلدارلار بىلەن ، جوٗملىدىن يەرلىك مىللەتلەر ئىچىدىكى زىيالىيلار بىلەن باردى ـ كەلدىسىنىڭ قويوٗقلوٗقى قانداقتوٗر دەھشەتلىك ئەجەل كوٚلەڭگىسىدەك كوٚروٗنوٗشكە باشلايدوٗ ـ دە ، ياڭ زېڭشىن ئوٗنى كوٚزىدىن يوقاتماقچى بولىدوٗ . ئەمما ، ئوٚزىنىڭ سىياسىي رەقىبلىرىگە قارشى كوٚرەشتە تىغ ئىشلىتىشتىن كوٚرە ، ھىيلە ـ مىكىر ھوٗنىرىنى ئەۋزەل كوٚرىدىغان بوٗ قېرى گېنېرال بايىقى پىكرىدىن دەرھال يېنىپ باشقىچە يول توٗتىدوٗ :

«يەن ياۋنيەننى خوٗدانىڭ دەرگاھىغا ئەۋەتىش تەس ئەمەس ! — دەپ ئويلايدوٗ ئوٗ ، — بوٗروٗتوٗمنى مىدىرلىتىپ قويسام ، ئىش تامام ۋەسسالام . بىراق ، موٗنداق قىلسام ، بىرىنچىدىن ، ئوٚزوٗمنى ئاشكارىلاپ قويىمەن ، يەنى شىنجاڭ ۋە ئىچكىرىدىكى رەقىبلىرىمنىڭ مېنى راستتىنلا ئىلغار پىكىرلىك كىشىلەردىن قورقىدىغان جاھىل ئىستىبدات ئىكەن دېيىشىگە دەستەك تېپىپ بېرىپ ، ئوٗلارنىڭ توٗگمىنىگە ئوٚز قولوٗم بىلەن سوٗ قوٗيغان بولىمەن ؛ ئىككىنچىدىن ، بىر يەن ياۋنيەننى كوٚزدىن يوقاتماقلىق بىلەن ئىچكىرىدىن ۋە بولشېۋىكلار روٗسىيىسى بىلەن ئەرەب ـ توٗرك ئەللىرىدىن ئېقىپ كىرىۋاتقان غەلىتە پىكىر ئېقىملىرىنىڭ يامراپ كېتىشىنى توسوٗۋالغىلى بولامتى ؟ ! ياخشىسى زەھەرنى زەھەر بىلەن قايتوٗروٗش ، يەنى ماڭا قارشى يەن ياۋنيەننى مېنى ھىمايە قىلىدىغان يەن ياۋنيەنگە ئايلاندوٗروٗشوٗم جايىز . سوٗ ئىچمەيدىغان خىش يوق ، دان يېمەيدىغان قوٗش يوق ، قوٗرت ئوٚزىنىڭ يوٗمشاقلىقى بىلەن ھەرقانداق قاتتىق ياغاچنىمۇ يەپ تاشلايدوٗ ئەمەسمۇ ! ئوٚز زامانىسىدە قوراللىق ئىسيان كوٚتوٗرگەن توٚموٗر خەلپىدەك خوخەنزىلەر مېنىڭ بوٗ ھوٗنىرىمگە بەرداشلىق بېرەلمىگەن يەردە ، ئەمدى بوٗ تالىپ مىجەز يەن ياۋنيەن ئەپەندى نېمە قىلالايتتى ؟ چوٗجىنى كوٗزدە سانايمىز تېخى ، مانا بوٗنى ئاقىلانىلىك دېسە بولىدوٗ . »

ياڭ زېڭشىن ئوٚزىنىڭ بوٗ «دانىشمەنلىكى» دىن مەمنوٗن

بولغان ھالدا قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى ـ دە ، ئەتىسىلا پەن ياۋنىيەننى ھۇزۇرىغا چىللىتىپ ، ھېچنېمە بىلمىگەن كىشىدەك ئۇنىڭ بىلەن قىزغىن ھال ـ مۇڭ قىلىشتى ۋە ئاخىردا ئۇرۇمچىنىڭ ۋالىيلىقىغا قوشۇپ جاڭجۇڭ يامۇل ھەربىي ئىشلار نازارىتىنىڭ نازىرلىقى بىلەن خارجى ئىشلار مەھكىمە باشلىقلىقى ۋەزىپىسىنىمۇ بىللە ئۆتەشكە تەكلىپ قىلدى . پەن ياۋنىيەننىڭ تەكرار ـ تەكرار ئۆزرىخاھلىق ئېيتىشىغا قارىماي : «مېنىڭ مەمۇرلىرىم ئىچىدە سىزدىن قابىلىيەتلىكرەك كىشى يوق ، ئۇنىڭ ئۈستىگە سىز ماڭا بەكمۇ ئىخلاسمەن كىشى ، ئاسمان خۇداسى بېشىمنى ئامان قىلسا ، كېلەچەكتە سىزنى ئۆزۈمگە مۇئاۋىن قىلىپ تەيىنلەش توغرىسىدا مەركەزگە ئىلتىماس سۇنماقچىمەن تېخى» دەپ گەپنى ئۇزۇۋەتتى .

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇ ئۈچ مەنسەپ خۇددى ئۈچ ئۆمۈچۈك تورىدەك پەن ياۋنىيەننىڭ پۇت ـ قولىنى چۇشەپ ، گېلىنى سىقىشقا باشلىدى . ئۇ ياڭ زېڭشىننىڭ بۇ ئىشلارنى نېمە مەقسەتلەر بىلەن قىلىۋاتقانلىقىنى ياخشى چۈشەنگەچكە ، ئەمدى شىنجاڭدا تۇرۇپ ھېچقانداق ئىش قىلالمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ ، ئىچكىرىگە قايتماقچى ۋە ياڭ زېڭشىننى شۇ يەردە تۇرۇپ پاش قىلىپ ، يۇقىرىنىڭ كۈچى بىلەن تەختتىن چۈشۈرمەكچى بولدى ـ دە ، بالا ـ چاقامنى يوقلاپ كېلەي دەپ رۇخسەت سورىدى . قارا يەر قېتىدا يىلاننىڭ كۆشىگىنىنى تۇيىدىغان ياڭ زېڭشىن ئۇنىڭ رۇخسەت سوراشتىكى ئەسلىي مۇددىئاسىنى دەرھال پەملەپ : «ۋاي بۇرادەر ، ھەر ئىككىمىز بۇ چۆل ـ باياۋاندا سەرگەردان بولۇپ يۈرگەن تىرىك ئەرۋاھلارغا ئوخشايمىز ، تەقدىر بىزنى بىر پېلەككە چېتىپ قويۇپتۇ ، كەتسەك بىللە كەتمەيمىزمۇ ، بىر ئاز سەۋر قىلىڭ» دەپ رۇخسەت قىلمىدى .

ئەتىسى ياڭ زېڭشىن ئۆزىنىڭ رۇس تىلى تەرجىمانىنى چاقىرتتى . ئاق سىبىرىق كەلگەن بۇ كەڭ پېشانىلىك يىگىت بۇرھان شەھىدى ئىدى . ياڭ زېڭشىن ئۈستەلدە تۇرغان ئىككى تىزىق زىخچە ئالتۇننى ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ مۇنداق دېدى :

— سىز مېنىڭ نامىمدىن پەن دارىننى يوقلىغاچ بېرىپ ، بۇ ئالتۇنلارنى ئۇنىڭغا بېرىڭ ، بالا ـ چاقىسىغا ئەۋەتىپ بەرسۇن ، پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ سىزنىڭ بۇ خىزمەتنى ئوبدان بەجا كەلتۈرۈشىڭىزگە ئىشىنىمەن ، ئەمما بۇ سىرنى ئۆزىڭىزدىن بۆلەك ھېچكىم بىلمەسلىكى كېرەك !

— خوپ ، ھازىرلا باراي ، — دېدى بۇرھان شەھىدى ھېلىقى زىخچە ئالتۇنلارنى ئېھتىيات بىلەن قەغەزگە يۆگەۋېتىپ . ئەمما ، ئۇنىڭ قوللىرى ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى . چۈنكى ، پەن ياۋنىيەننىڭ ئىدېئولوگىيە جەھەتتىن ياڭ زېڭشىنىغا قارشى ئېقىمدىكى كىشى ئىكەنلىكىنى ئۇ بىرقەدەر چۈشىنەتتى . شۇنداق تۇرۇقلۇق ياڭ زېڭشىننىڭ مۇنچىۋالا سېخىيلىق بىلەن ئۇنىڭغا ئىككى يۈز سەر ئالتۇننى ئىنئام قىلغانلىقى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە «پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ» دېگەن گېپى بۇرھان شەھىدىنى ئەمتىرىتىپ قويغانىدى .

— بۇ قانداق گەپ بولدى ، مەن ياڭ جاڭجۈڭدىن پۇل سورىمىغانىدىمغۇ ؟ — دېدى پەن ياۋنىيەن ئۆزىنىڭ ئۆيىدە بۇرھان شەھىدىنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ تۇرۇپ .

— جانابىڭىزنىڭ ئالدىدا مەنمۇ خىجىلمەن ، — دېدى بۇرھان شەھىدى ، — ئەمەلىيەتتە ئۆزۈممۇ ھېچ نەرسىنى چۈشەنمەيۋاتىمەن .

— مېنى سىنىۋالماقچىمۇ ـ ھە ! ؟ — دېدى پەن ياۋنىيەن ئالدىغا قويۇلغان زىخچە ئالتۇنلارنى بىر چەتكە ئىتتىرىپ قويۇپ .

— ئەستاغپۇرۇللا ، — دېدى بۇرھان شەھىدى ، — ياڭ جاڭجۈڭ جانابلىرىنىڭ «پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ ، بۇ خىزمەتنى ئوبدان بەجا كەلتۈرۈشىڭىزگە ئىشىنىمەن» دېگەن گەپلىرى قۇلىقىمنىڭ تۈۋىدە جاراڭلاپ تۇرۇپتۇ . ئەگەر سىز بۇ زىخچىلەرنى ئالمىسىڭىز…

پەن ياۋنىيەن بىردەم ئىچىنى تىڭشاپ ئولتۇرغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى :

— ھەممىنى چۈشىنىۋاتىمەن ، بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

بىشىم ئۇچۇن تۆلىنىۋاتقان ھەق . ياڭ جاڭجۇڭ جانابلىرى قوش - قوش مەنسەپ بىلەن پۇت - قولۇمنى چۇشەپ قويغانىدى . كېيىنمۇ يەنە كۆڭلى تىنماي ، ئەمدى ئالتۇن بىلەن مېنىڭ ئاغزىمنىمۇ كەپشەرلىۋەتمەكچى ، شۇنداقمۇ ؟ بۇنىڭ ھەممىسى ياڭ جاڭجۇڭنىڭ ئادەملەرنى ئىدارە قىلىش پاراستىنىڭ بىر قىسمى . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ پاراسەتلىك ئەرباب . ئەمما ، ئادەمشۇناس ئەمەس ئىكەن . مەن سىزگە ئېشىنىپ شۇنى ئېيتايكى ، دۇنيادا پۇل بىلەن سېتىۋالغىلى ، كۈچ بىلەن ئىگىلىۋالغىلى بولمايدىغان بىرنەرسە بار ، ئۇنىڭ ئېتى «قەلب» . بۇ گەپلىرىمنى ياڭ جاڭجۇڭغا ئېيتىسىڭىزمۇ مەيلى ، ئەمما سىزنىڭ ئاڭلاپ قالغىنىڭىز ياخشى ، سىز تېخى ياش ، ھايات مەنزىلى ئۇزۇن .

بۇرھان شەھىدى بۇ گەپلەرگە جاۋابەن پەن ياۋنىيەننىڭ ئورۇق بارماقلىرىنى مەھكەم سىققان ھالدا ، ئۇنىڭ كۆزىدىن خىلىغىچە كۆزىنى ئۈزمىدى . ئۇستەلدە يېنىپ تۇرغان يوغان كىرسىن لامپىنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ كىرپىكلىرىدىكى ئۇششاق ياش دانچىلىرىدەك جىلۋە قىلىپ تۇراتتى .

بەزى ماتېرىياللارغا قارىغاندا ، ياڭ زېڭشىنىڭ پەن ياۋنىيەنگە شۇ خىلدىكى ئىنئاملارنى ئەۋەتىشى بىرنەچچە قېتىم تەكرارلانغان .

ۋاقىت ئۆتكەنسېرى پەن ياۋنىيەننىڭ مىجەز - خۇلقىدىمۇ بەزى ئۆزگىرىشلەر كۆرۈلۈشكە باشلىدى . پسىخولوگىيە ئالىملىرىنىڭ تەبىرى بىلەن ئېيتقاندا ، ئۇ ئەمدى تاش مىجەزلىك كىشىدىن ئىچ مىجەزلىك كىشىگە ئايلىنىپ قالماقتا ئىدى . يەنى شىنجاڭدا جۇمھۇرىيەت تۈزۈمىنى يۈرگۈزۈش ، مىللەتلەر باراۋەرلىكىنى يولغا قويۇش ، پارىخورلۇقنى قەتئىي تۈگىتىش ، مائارىپنى تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم ، دېگەنگە ئوخشاش گەپلەرنى قىلىشنىڭ ئورنىغا خۇددى بىرنەرسىسىنى يىتتۈرۈپ قويغان كىشىدەك ئىچىنى تىڭشاپ ، جىم يۈرىدىغان بولۇپ قالدى . ئۆز رەقىبىنىڭ بۇ ئەھۋالىدىن خەۋەر تاپقان ياڭ زېڭشىن ئۆزىنىڭ پاراستىدىن مەمنۇن بولۇپ : «سادىغاڭ كېتەي ئالتۇن ، سەن نېمىدېگەن

خاسىيەتلىك نەرسە! ئۆزۈڭ ئوتتا ئېرىگەن بىلەن سېنى ئوتتا ئېرىتىدىغان ئادەملەرنىڭ ئۆزىنى سەن ئېرىتىپ تاشلايسەن ئەمەسمۇ! يېگەن ئېغىز ئۇيىلىدۇ، دېگەن گەپ راست ئىكەن» دەپ قاقاقلاپ كۈلەتتى.

ئەمەلىيەتتە، پەن ياۋنىيەندىكى بۇ جىمجىغۇرلۇقنىڭ تېگىدە دەھشەتلىك بىر پارتلاش كۈچى تاۋلانماقتا ئىدى. ئەقىل كۆزى بىلەن كۆزەتكەندە، بۇ جىمجىغۇر ئادەم خۇددى يۈزى تېپتېنىچ تۇرغاندەك قىلغان بىلەن تېگىدە قاينام ـ تاشقىنلىق بىر كۈچ ئەۋج ئېلىپ، ھېلىدىن ـ ھېلى قاتتىق دولقۇنلىنىپ كېتىدىغان دېڭىزغا ئوخشىشاتتى ياكى ھېلىگەر تۈلكىنى بىر پاي ئوق بىلەن ئېتىۋېلىش ئۈچۈن دەرەخلەر ئارىسىدا دېمىنى ئىچىگە يۇتۇپ، پەيت كۈتۈپ تۇرغان ئوۋچىنىڭ ئۆزى ئىدى.

مەملىكەت بويىچە شىمالىي مىلىتارىستلارغا قارشى ھەيۋەتلىك ئىنقىلابىي ئۇرۇشنىڭ نەتىجىسىدە، 1928 ـ يىلى يازدا بېيجىڭ مىلىتارىستلار ھۆكۈمىتى ئاغدۇرۇلدى. بىراق، ئىنقىلاب غەلىبىسىنىڭ مېۋىسىنى جياڭ جيېشى باشچىلىقىدىكى گومىنداڭچىلار قولغا چۈشۈرۈۋېلىپ، نەنجىڭ ھۆكۈمىتىنى تەسىس قىلدى. چوڭ ـ چوڭ مىلىتارىستلار نەنجىڭ ھۆكۈمىتىگە بەيئەت قىلدى. ئەمدى بۇرۇنقىدەك مۇستەقىل كىنەز بولۇۋېلىشقا كۆزى يەتمىگەن ياڭ زېڭشىنمۇ نەنجىڭ ھۆكۈمىتىگە بەيئەت قىلىش يولى بىلەن ئۆز ھاكىمىيىتىنى يەنە ساقلاپ قالماقچى بولدى ۋە شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتنىڭ يېڭى تەركىبىنى تۈزۈشكە كىرىشتى، پەن ياۋنىيەن بۇ يېڭى ھۆكۈمەت تەركىبىدە يوق ئىدى. بۇ ئەھۋال ئۇنىڭ يارىسىغا تۇز سېپىپ، ئوغىسىنى تېخىمۇ قاينىتىپ قويدى ـ دە، جىددىي ھەرىكەتكە كىرىشتى.

پەن ياۋنىيەننىڭ ھەرىكەت مەركىزى ئۇرۇمچىدىكى رۇسچە سىياسىي قانۇن تېخنىكومى بولۇپ، ياڭ زېڭشىن بۇ تېخنىكومنى ئۆزىگە ياراملىق دىپلوماتىك خادىملار يېتىشتۈرۈش مەقسىتىدە ئۆز قولى بىلەن تەسىس قىلغان ۋە ئۆزى پەخرىي مۇدىرلىق ۋەزىپىسىنى

ئۈستىگە ئالغانىدى. پەن ياۋنىيەن ياڭ زىخشىن نامىدىن تېخنىكومنىڭ باش مۇپەتتىشلىك ۋەزىپىسىنى قوشۇمچە ئۆتەيتتى. تېخنىكومنىڭ ئىلمىي مۇدىرى جاڭ چۇڭشى پەن ياۋنىيەننىڭ ئەڭ سادىق سەپدىشى ئىدى. شۇنداق بولغاچقا، بۇ تېخنىكوم پەن ياۋنىيەننىڭ بىۋاسىتە تەسىرىدە ئىدى.

ئەتە ئەنە شۇ تېخنىكومدا بىرىنچى قارار ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈش مۇراسىمى بولماقچى. ئوقۇش پۈتتۈرىدىغانلار ئارىسىدا بىر ئۇيغۇر يىگىتمۇ بار ئىدى. زىلۋا بويلۇق، ئاق يۈزلۈك كەلگەن بۇ تۇرپانلىق يىگىتنىڭ مەكتەپتىكى ئىسمى يۇ ۋېنبىڭ بولۇپ، ئۆز ئىسمى يۇنۇس ئىدى. ئادەتتە، مىللىيلار ئۇنى يۇنۇسبەگ دەپ ئاتايتتى. مۇراسىمدىن بىر كۈن بۇرۇن، ئەتىگەندە پەن ياۋنىيەن بىلەن ئىلمىي مۇدىر جاڭ چۇڭشى ئۇنى ئۆز ئىشخانىسىغا چاقىرىپ، مۇراسىمدا ئوقۇغۇچىلار نامىدىن سۆزگە چىقىشىنى تاپشۇردى.

— مەن بۇنىڭغا ئاجىزلىق قىلىمەن، — دېدى يۇنۇسبەگ قىزىرىپ كېتىپ.

— ياق، سىز بۇ تېخنىكومدا ئارىپا ئىچىدىكى بىر بۇغدايدەك بىرلا ئۇيغۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئوقۇش نەتىجىڭىز ئەلا، — دېدى پەن ياۋنىيەن كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ.

— مۇنداق بولسۇن، — دەپ قوشۇمچە قىلدى ئىلمىي مۇدىر جاڭ چۇڭشى، — سۆز تېكىستىنى يېزىشقا مەن ياردەم قىلىمەن.

— سۆزگە چىققاندا، ئالدى بىلەن ياڭ جاڭجۈڭغا تەزىم قىلىشنى، سۆزىڭىزدە ياڭ جاڭجۈڭنىڭ ئالىيجاناب پەزىلەتلىرىنى ماختاپ ئۆتۈشنى ئۇنتۇپ قالماڭ! — دەپ كۈلۈپ قويدى پەن ياۋنىيەن.

يۇنۇسبەگ ئەدەپ بىلەن تەزىم بەجا كەلتۈرۈپ ئىشخانىدىن چىقىپ كەتتى.

— بۇ يىگىت، — دېدى ئىلمىي مۇدىر جاڭ كۆزى بىلەن ئىشىك تەرەپنى ئىشارەت قىلىپ، — ئۆزىڭىزگە مەلۇم، ئاجايىپ

ئىستىبدات ساھىبى ئىكەن ، قەلەم قۇۋۋىتى بىلەن نۇتۇق قابىلىيىتىگە قاراپ تۆت يىلغىچە ئۇنىڭ ئۇيغۇر ئىكەنلىكىنى ئاڭقىرالماي يۈرۈپتىمەن . مېنىڭ كۆزىتىشىمچە ، ئۇيغۇرلار ناھايىتى ئەمگەكچان ، ئىشقا قابىل ، خۇش پېئىل ، ئەقىللىق ، زېرەك مىللەت ئىكەن . بۇلاردىن نى - نى ئادەملەر يېتىشىپ چىقىشى مۇمكىن . ئەپسۇسكى ، بالىلىرىنى ئوقۇتۇشقا قىزىقمايدۇ ، مەكتەپتىن قاچۇرىدۇ ، ھەتتا يۇرت چوڭلىرى بولغان ئادەملەر ئۆز بالىلىرىنىڭ ئورنىغا كەمبەغەللەرنىڭ بالىلىرىنى تۆلەم بېرىپ ، ئالۋانغا تۇتۇپ بېرىدۇ...

يەن ياۋنيەن «ھەي بۇرادەر» دېگەن خىتاب بىلەن ئىلمىي مۇدىرنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ مۇنداق دېدى :

— بۇنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ سىياسىتىمىزدىن كېلىپ چىققان تراگېدىيە . شىنجاڭ خەلقى ياڭ جاڭجۇڭ جانابلىرىنىڭ خەلقنى نادانلىقتا تۇتۇش سىياسىتىنىڭ قۇربانى بولماقتا . قېنى ئېيتىپ بېقىڭا ، شىنجاڭدا يەرلىك مىللەتلەر ئۆز ئانا تىلىدا ئوقۇيدىغان بىرەر ھۆكۈمەت مەكتىپى ياكى شۇنداق مەكتەپلەر ئۈچۈن مۇئەللىم تەربىيىلەيدىغان بىرەر كۇرس بارمۇ ؟ يوق ! ھەتتا يەرلىك خەلق ئىچىدىكى مۇنەۋۋەر زاتلار ، مەسىلەن ، تۇرپاندىكى مەخسۇت مۇھىتى ، قەشقەردىكى ئابدۇقادىر داموللا قاتارلىق كىشىلەر بىرنىچىلەر قىلىپ يېڭى مەكتەپ ئاچسا ، بىزنىڭ ھۆكۈمەت ئۇلارغا نىمە بوھتانلارنى چاپلىمىدى ؟ ! نىمە خاپىلىقلارنى يەتكۈزمىدى ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ، خەنزۇچە شۆتاڭلاردا ئوقۇپ چىققان ئۇيغۇر بالىلىرى ئامبال - دارىنلارغا تۇڭچى بولۇشتىن بۆلەك نىمە ئىستىقبالغا ئىگە ؟ ئاڭلىشىمچە ، ئۇيغۇرلاردا ، ئامبىلىدىن تۇڭچىسى يامان ، دېگەن سۆز بار ئىكەن . بۇ بىكارغا چىقمىغان سۆز . شۇنداق تۇرۇقلۇق يەرلىك خەلق ئۆز بالىلىرىنى ئوقۇتۇشقا قىزىقامتى ! خەير ، بۇ گەپلەرنى ھازىرچە قويۇپ ، ئۆز ئىشىمىزغا كېلەيلى . مۇراسىم باغاقلىرى تولۇق تارقىتىلىپ بولدىمۇ ؟

— ھەئە .

— ھېلىقى ئىشلارچۇ ، ھەممىسى جايىدىمۇ ؟
— ھەممە ئىش جايىدا ، ۋالىي جانابلىرىنىڭ خاتىرجەم بولۇشىنى سورايمەن .
— ئىلاھىم شۇنداق بولسۇن ، بۇگۈن شەنبە ، ئەتە يەكشەنبە ، ئاسمان خۇداسى بۇ يەكشەنبە كۈنىنىڭ تارىختا ئۇنتۇلماس بىر خاتىرە كۈنى بولۇپ قېلىشىنى نېسىپ قىلسۇن !
ئۇلار يەنە بىردەم پىچىرلاشقاندىن كېيىن ، يەن ياۋنيەن خوشلىشىپ ئۆز ئۆيىگە قايتتى ۋە چۈشلۈك غىزاسىدىن كېيىن ، ئۆزىچىلا تاھىربەگنى يوقلىغۇسى كېلىپ ، بايا ئېيتىلغان گۈلزارلىق ھويلىغا كەلگەنىدى .
تاھىربەگ شۇ ھويلىدا بىرنەچچە ئېغىز ئۆينى ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇراتتى . ئۇ يەن ياۋنيەنگە مەخسۇت مۇھىتىنىڭمۇ ھازىر ئۆرۈمچىدە ئىكەنلىكىنى ئېيتقاندا ، يەن ياۋنيەن ئۇنى دەرھال چاقىرىپ كېلىشنى تەكلىپ قىلدى . شۇنداق قىلىپ ، بۇ ئۈچەيلەن چاي - پاي ئىچكەچ بىرەر سائەتتىن بۇيان پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى . پاراڭ داۋامىدا يەن ياۋنيەننىڭ كۆزى تامدىكى ھېلىقى فوتو سۈرەتكە چۈشۈپ قالدى . بۇ سۈرەت شىنخەي ئىنقىلابى نەتىجىسىدە ، 1912 - يىلى 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنى جۇڭگو تارىخىدا تۇنجى قېتىم جۇمھۇرىيەت قۇرۇلۇپ بۇيۈك رەئىس جۇمھۇر (داز ۇڭتۇڭ) لۇققا سايلانغان سۇن جۇڭشەن ئەپەندىنىڭ ئاز سانلىق مىللەتلەر ۋەكىللىرى بىلەن چۈشكەن خاتىرە سۈرىتى ئىدى . تاھىربەگ شۇ قېتىمقى شىنجاڭ ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى بولۇپ ، سۈرەتتە سۇن جۇڭشەن ئەپەندىنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى .
يەن ياۋنيەن سۈرەتكە قاراپ مۇنداق دېدى :
— بۇ سۈرەتنى سىزنىڭ ئۆيىڭىزدە ئۈچىنچى قېتىم كۆرۈۋاتىمەن ، ھەر كۆرگىنىمدە يېڭى - يېڭى تەسىراتلارغا چۆمۈلۈپ كېتىمەن . سىز سۇن جۇڭشەن ئەپەندىنى ئۇيغۇرلار ئىچىدىن تۇنجى قېتىم زىيارەت قىلغان كىشى ، سۇن جۇڭشەن ئەپەندىنىڭمۇ ئۇيغۇرلار ئىچىدىن تۇنجى قېتىم كۆرگەن كىشىسى

سىز بولسىڭىز كىرەك . شۇنداق ئەمەسمۇ ؟

— شۇنداق ، — دېدى تاھىربەگ ، — مەنمۇ بۇ سۇرەتكە ھەر قېتىم قارىغىنىمدا ، سۇن جۇڭشەن ئەپەندىنى چوڭقۇر ھۆرمەت بىلەن ئەسلەيمەن . ئەمما ، بىزگە بەرگەن ۋەدىلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشمىغانلىقىغا قاتتىق ئېچىنىمەن .

— توغرا ئېيتىسىز ، — دېدى پەن ياۋنيەن ، — جۇمھۇرىيەت پروگراممىسى بويىچە ، ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدا يەرلىك مۇختارىيەتنى ئەمەلگە قويۇشقا ، ئىقتىسادنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ ، مائارىپنى گۈللەندۈرۈشكە ئەپەندىمىزنىڭ ئۆمرى يار بەرمىدى .

— مېنىڭچە ،— دەپ گەپكە قوشۇلدى مەخسۇت مۇھىتى ، — ياڭ جاڭجۇڭدەك كىشىلەر ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرىدىغان بولسا ، سۇن جۇڭشەن ئەپەندى يۇز ياشقا كىرگەن تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ غايىلىرىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى يوق ئىش بولۇپ قالاتتى . چۈنكى ، يولدا ياتقان تاش قاچانلا بولمىسۇن ، ھارۋىنىڭ مېڭىشىغا پۇتلىكاشاڭ بولىدۇ .

ئۇنىڭ خەنزۇچە تەلەپپۇزنى بۇزۇپراق ئېيتقان بۇ گەپلىرىنى دىققەت بىلەن ئاڭلاپ تۇرغان پەن ياۋنيەن خۇددى بىرى ئۇنىڭ كۆڭلىدىكىنى تېپىپ سۆزلەۋاتقاندەك بىردىنلا ھاياجانلىنىپ :

— ناھايىتى توغرا ئېيتتىڭىز ، توغرا ئېيتتىڭىز ، — دەپ مەخسۇت مۇھىتىنىڭ دولىسىغا قېقىپ قويدى .

— بەزىلەردىن ئاڭلىشىمچە ، — دېدى تاھىربەگ سەل خىرقىرىغان ئاۋاز بىلەن ، — ياڭ جاڭجۇڭ مەن شىنجاڭنى جۇڭخۇا مىنگونىڭ ئايرىلماس بىر ئۆلكىسى قىلىپ ساقلاۋاتىمەن ، ئەگەر مەن بولمىسام ئىش چاتاق دەپ ماختىنار ئىمىش ، خۇددى ئۇ بولمىسا ، بۇ يەرنى ئوغرى ئېلىپ قاچىدىغاندەك . نىسپىي جەھەتتىن بۇمۇ بەلكى توغرىدۇر ، ئەمما شىنجاڭنىڭ جاڭجۇڭى بولغان ئادەم بۇ ۋەتەن زېمىنىنى مەھكەم ساقلىماي ، ئوغرىلىتىپ قويسا ، ئۇ ھالدا ياڭ جاڭجۇڭ مۇستەبىت مىلتارىستلا بولۇپ قالماي ، ۋەتەن ساتقۇچ بولۇپ قېلىشى كېرەك ـ دە ، ئەلۋەتتە !

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com